

Beslut om ändring för naturreservatet Spraglehall i Sölvesborgs kommun

Beslut

Med ändring av länsstyrelsens beslut den 11 oktober 1971, dnr IIIR11-2-71, bestäms följande beträffande naturreservatet Spraglehall, omfattande fastigheten Mjällby 4:4 i Mjällby socken, Sölvesborgs kommun. Reservatets gräns på land är inmätt gräns enligt karta (bilaga 1) och gräns i strandlinje följer lägsta lågvattenlinje.

För reservatet ska gälla det syfte som anges nedan och de föreskrifter som, med stöd av 7 kap. 5,6 och 30 §§ miljöbalken, fastställs i detta beslut.

De föreskrifter som fastställts i länsstyrelsens beslut den 11 oktober 1971 och vad som i det beslutet bestämts om reservatets vård ska upphöra att gälla när detta beslut vunnit laga kraft.

Skötselplan och förvaltning av naturreservatet

Fastställande av skötselplan

Med stöd av 3 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. fastställer länsstyrelsen skötselplanen för naturreservatet (bilaga 2).

Förvaltning

Länsstyrelsen är förvaltare av naturreservatet.

Reservatets gräns ska vara utmärkt enligt svensk standard (SIS 03 15 22) och Naturvårdsverkets anvisningar.

Uppgifter om naturreservatet

Objektnamn	Spraglehall
Kommun	Sölvesborg
Socken	Mjällby
Natura 2000 - beteckning	SE 041 0066 Spraglehall
NVR ID	112889
Areal	11,4 ha
Lägesbeskrivning	Ca 4,5 km Ö om Mjällby kyrka och 50 m N om Krokås samhälle gränsande till Pukaviksbukten
Fastighet	Mjällby 4:4

Markägare	Staten/Naturvårdsfonden
Servitut/ Samfälligheter	-
Nyttjanderätter	Betesarrende: Sarah Bengtsson, Sölvesborg
Kartblad	Topografiska kartan: 3E Karlshamn SO Ekonomiska kartan: Karlshamn 3E 2g (034 26)
Mittpunktskoordinater	Ö:1434426,35, N: 6214528,27 (RT 90 2,5 gon V)
Vegetationszon	Nemoral zon (sydsvenska lövskogsregionen)
Naturgeografisk region	Skånes sediment- och horstområde (7)
Kulturgeografisk region	Sydsvenska odlingsbygder (2)
Registrerad fornlämning	Mjällby socken, RAÄ nr 24 (2 st. stensättningar)
Avrinningsområde	SMHI:s kod för delavrinningsområdet: 86087:4 Länsstyrelsens i Blekinge län id-beteckning: Östra Listerlandets avrinningsområde (nr 127)
Naturvårdsförvaltare	Länsstyrelsen

Syftet med naturreservatet

Syftet med naturreservatet *Spraglehall* är att:

- skydda ett område som är värdefullt främst ur biologisk-ekologisk och geologisk synpunkt,
- bevara, återskapa och vårda områdets värdefulla livsmiljöer i gynnsamt tillstånd, såsom *strandängar vid Östersjön, silikatgräsmarker, silikatbranter, hållmarkstorrängar* och *ädellövskog*, med växt- och djursamhällen som är karaktäristiska för dessa livsmiljöer i det listerländska restbergslandskapet. Strukturer som välbetade ytor, fiskfria och solexponerade småvatten i anslutning till ädellövskog, kärr/fuktstråk, död ved, hålträd, gamla grova träd, senvuxna träd, blommande och bärande träd och buskar ska förekomma i en omfattning som är gynnsam för livsmiljöerna. Typiska växt- och djursamhällen och arter inom området ska ha gynnsamt tillstånd,
- bevara och åskådliggöra värdefulla geologiska bildningar, såsom restberg med bankningsvittringar, sen-/postglaciala bildningar och andra geovetenskapligt intressanta spår och lämningar,
- skydda och vårda ett område som också har kulturhistoriska värden och bevara, underhålla och åskådliggöra värdefulla kulturhistoriska lämningar, såsom registrerad fornlämning i form av stensättning, stenmurar, stenkåsar, ålagård, hålväg, nedlagt stenbrott och plomberat värn,
- ge allmänheten möjlighet att vistas i och lära sig mer om ett område med rika naturupplevelser och av stort värde för friluftslivet, samt informera om områdets karaktäristiska naturmiljöer och arter likväl som dess utvecklingshistoria, ur såväl naturhistorisk som kulturhistorisk synvinkel.

Beskrivning av området

Naturreseptatet är beläget i Sölvesborgs kommun, ca 50 m norr om samhället Krokås i ett för Listerlandet typiskt landskap med ett uppstickande restberg omgivet av slättområden. Reservatet gränsar till Pukaviksbukten. Spraglehall är beläget på ett av Listerlandets mindre restberg, med den högsta toppen på 25 m.ö.h. Området på uddens norra del benämns Mjällbynaben. Restbergen är de högst belägna delarna av den underliggande hårda berggrunden, här bestående av ca 1 400 miljoner år gammal grov ögongranit av Karlshamnstyp, som formats genom djupvittring och erosion i ett tropiskt klimat under den mesozoiska eran för ca 245-65 miljoner år sedan. Syd-sydväst om restberget i Spraglehall finns en typisk strömlinjeformad drumlinbildning med moränmaterial som överlagrar kritbergarter. I reservatet ingår stora delar av restberget, men endast en mycket liten del av drumlinbildningen. På en del ställen i reservatet, där urbergshällen går i dagen, finns exempel på bankningsvittringar synliga.

Reservatsområdet har under lång tid använts som utmark till kringliggande bebyggelse. Bland annat har man här haft kreatursbete, hämtat ved och bedrivit fiske. Äldre kartmaterial visar att reservatsområdet har varit betespåverkat åtminstone sedan 1700-talets slut, då det ingick i en hägnad som hette Skogshagen och hörde till Mjällby by. Redan då och förmodligen tidigare bestod området huvudsakligen av betesmark med en del skog, vilka fortfarande är de dominerade markslagen.

Reservatets äldsta kända kulturlämningar är två låga, övertorvade stensättningar, en registrerad fornlämning sannolikt härrörande från sen bronsålder. Rester efter en så kallad ålagård, en landbaserad ålfångstplats, finns i anslutning till reservatet. Några stenkåsar i reservatets södra del är rester efter kustnära fiske som bedrevs med flatbottnade små båtar. Båda dessa fiskemetoder har varit utbredda och är typiska för regionen. I reservatets sydvästra del finns en gammal hålväg. Även det lilla stenbrottet, där verksamheten troligen pågick till in på 1940-talet, och övriga lämningar efter stenbrytning i området är spår efter ett för regionen typiskt näringsfång.

Hela naturreseptatet ingår i EU's ekologiska nätverk Natura 2000 enligt habitatdirektivet och är därmed av riksintresse för naturvården. Området domineras av den prioriterade naturtypen *Silikatgräsmarker* (6270*). En annan prioriterad naturtyp är *Strandängar vid Östersjön* (1630*). Där finns även *Hällmarkstorräng* (8230) samt *Silikatbranter* (8220). I de skogliga delarna är naturtyperna klassade enligt KNAS (Kontinuerlig Naturtypskartering av Skyddade områden) som *Ädellövskog* (907) och *Triviallövskog med ädellöv* (908). Den större vattensalamandern (*Triturus cristatus*), som finns listad i Habitatdirektivets bilaga 2, har rapporterats från området.

I början av 1920-talet var i stort sett hela området öppen betesmark. Därefter har minskat betestryck och uteblivna röjningar lett till att delar av havsstrandängarna och låglandsgräsmarkerna successivt förbuskats och blivit trädbevuxna. Bitvis har igenväxningen gått så långt att värden knutna till gräsmark gått förlorade och istället har värden knutna till ädellövskog tillkommit.

Naturreseptatet är genom sin variationsirka natur och närhet till samhället Krokås av stort värde för friluftslivet, såväl för lokalbefolkningen som för ditresta besökare. Området är lättillgängligt och parkeringsplats finns redan. En väl använd vandringsled går genom området och det finns flera andra stigar. Genom att markera en vandringsled på en slinga runt i området ökas tillgängligheten.

Skälen för beslutet

Naturreseptatet *Spraglehall* har stora naturvärden, främst biologisk-ekologiska och även geologiska. Hela naturreseptatet har angivits som skyddsvärt ur naturvårds-, kulturmiljö- eller friluftssynpunkt på internationell, nationell, regional och lokal nivå. Det aktuella området som innefattar ett restberg med intilliggande marker vid havet avsattes 2005 att ingå i EU's ekologiska nätverk Natura 2000 enligt habitatdirektivet och fick beteckningen *SE 041 0066 Spraglehall*.

Spraglehall ingår i två större områden som är av riksintresse enligt 3 kap 6 § Miljöbalken. Det är "riksintresse för naturvården" med beteckningen NK39 *Lörbykusten*, samt "riksintresse för friluftsliv och rekreation" benämnt FK2 *Listerlandet-Hanö*. Reseptatet ingår i Länsstyrelsens "Naturvårdsplan", med natur klass II-objektet nr.18 NR *Spraglehall*, samt i Länsstyrelsens "Bevarandeplan för odlingslandskapet" med 83.06 *Djupekås-Krokås*, vilket är klass I-objekt ur naturvårdssynpunkt respektive klass II-objekt ur kulturmiljösynpunkt. Inom reseptatet finns i Riksantikvarieämbetets Fornlämningsregister 1 st. registrerad forn lämning med beteckningen Mjällby socken, RAÄ nr 24 (2 st. stensättningar).

Naturreseptatet *Spraglehall* är ett representativt exempel på Listerlandets restbergslandskap. Både restberget och de sen/postglaciala avlagringarna är av geovetenskapligt intresse. De betespräglade öppna och halvöppna gräsmarkerna med buskbryn och hållmarker, havsstrandängar samt den unga ekavenbokskogen ger speciella förutsättningar för växt- och djurlivet, vilket gör området värdefullt ur biologisk-ekologisk synpunkt. *Spraglehall* innehåller hävdgynnade vegetationstyper och har en flora som visar på långvarig beteshävd. Det finns även tecken på skoglig kontinuitet i de norra delarna åtminstone från 1700-talets slut. Landskapet varierar från havet med dess strandängar och klipphällar jämte de gräsbevuxna betesmarkerna med buskar och spridda träd med inslag av småvatten, via ädellövskog med rik lundflora, till torrare magrare områden med krattekskog och berg i dagen. De olika biotoperna bidrar till förutsättningar för hög biologisk mångfald i området.

I området finns även ett kulturhistoriskt värde, dels genom att marken använts till största del som betesmark under de senaste århundradena, dels genom att näringar som fiske och stenbrytning bedrivits där. Området innehåller dessutom arkeologiska lämningar i form av stensättningar, som förmodligen härrör från sen bronsålder och återspeglar människans långvariga nyttjande. Kulturhistoriska lämningar finns även i form av stenmurar, stenkåsar, ålagård, nedlagt stenbrott, ett stycke räls, en hålväg och plomberat värn.

Reservatet med sina betespräglade marker, ädellövskog, klipphöllar och närheten till havet med utsikt från restbergets topp över såväl Listerlandet som Pukaviksbukten, har jämte de geologiska, biologisk-ekologiska och kulturhistoriska värdena även ett skönhets- och upplevelsevärde. Området har en omväxlande natur och visar även på historisk markanvändning. Detta i kombination med närheten till framför allt samhället Krokås och möjligheterna till vandringsled, gör området attraktivt som ett strövområde.

Området är i behov av ett fortsatt starkt skydd genom sin biologiska mångfald i varierande biotoper och naturtyper jämte intressanta geologiska bildningar. Risker för skador på naturtyper och natura 2000-område är för betesmarkerna ifall hävden upphör eller försvagas med igenväxning som följd. Felaktigt utförd beteshävd, tillskottsutfodring, användande av gödsel-, jordförbättrings- eller kemiska bekämpningsmedel samt avmaskningsmedel med likartad miljöpåverkan som avertmectiner utgör hot, liksom markexploatering samt olika typer av markarbeten. För skogarna kan såväl avverkning som igenväxning utgöra hot, liksom konkurrens från gran eller genetiskt främmande trädslag, borttagande av död ved och påverkan av gödsel-, jordförbättrings- eller kemiska bekämpningsmedel. Risk för skador på geologiska bildningar utgörs av olika typer av markexploatering. Hot mot kulturhistoriska lämningar är bland annat inträngande vegetation, raserande, markexploatering samt olika typer av markarbeten. Friluftslivets intressen kan hotas av exempelvis dåligt underhållna leder och bristande information.

För att områdets naturvärden och kulturhistoriska värden samt värden för friluftslivet ska bevaras och förbättras behövs, förutom ett omfattande skydd, väl planlagda vård- och restaureringsåtgärder samt uppföljning av områdets utveckling. Området ska även fortsättningsvis skyddas som naturreservat för att kunna bevara och utveckla dess naturvärden och övriga värden. Detta kan långsiktigt åstadkommas genom att reservatsbeslutet ändras och en skötselplan tas fram. Länsstyrelsen kan genom ändringen för reservatet även leva upp till den skyldighet, som anges i 16 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken, att prioritera skyddsarbetet i områden som ingår i det ekologiska nätverket Natura 2000. Ett sådant skydd ger även goda möjligheter att vidmakthålla en gynnsam bevarandestatus för de naturtyper enligt EU:s habitatdirektiv för Natura 2000-områden som finns i området, nämligen: **Silikatgräsmarker*, **Strandängar vid Östersjön*, *Silikatbranter* och *Hällmarkstorräng*.

Ett skydd av området bidrar också till Länsstyrelsens arbete att fullfölja de av riksdagen antagna miljö kvalitetsmålen *Levande skogar*, *Ett rikt odlingslandskap* samt *Ett rikt växt- och djurliv*.

Länsstyrelsen gör den bedömningen att ändringen av beslutet inte medför inskränkningar i enskilds rätt att använda mark och vatten som går längre än vad som krävs för att syftet med skyddet ska tillgodoses (7 kap. 25 § MB).

Ändringen av beslutet är förenligt med grundläggande bestämmelser för hushållning med mark- och vattenresurser samt med kommunens översiktsplan.

Reservatsföreskrifter

A. Föreskrifter med stöd av 7 kap 5 § miljöbalken om inskränkningar i markägares och annan sakägares rätt att förfoga över fastighet inom reservatet.

1 § Utöver föreskrifter och förbud i andra lagar och författningar är det förbjudet att inom reservatet:

1. uppföra helt ny byggnad eller andra anläggningar,
2. anlägga väg, anordna upplag, spränga, gräva, schakta, borra, muddra, dränera, utfylla eller tippa,
3. anlägga luft- eller markledning, stängsel eller hägnad,
4. uppföra flaggstång, mast eller antenn, kraftverk eller motsvarande anläggning,
5. bedriva täkt i någon form,
6. lägga igen öppna diken, dika eller dämna,
7. avverka träd och buskar, gallra, röja, bortföra eller upparbeta torra träd eller stubbar,
8. plantera eller så träd, buskar eller andra växter,
9. inplantera för området främmande växt- eller djurart,
10. använda kemiska bekämpningsmedel eller tillföra handelsgödsel,
11. använda parasitbekämpningsmedel t.ex. avermectiner, som utsöndras med spillningen och där är skadligt för insekter,
12. bedriva jakt.

Utan Länsstyrelsens tillstånd är det förbjudet att:

13. rensa diken,
14. hålla djur i betesmarkerna under perioden 1 december – 1 april,
15. tillskottsutfodra betesdjur eller stödutfodra vilt,
16. uppföra fälla, vindskydd eller liknande anordning för betesdjurens behov,
17. uppföra fågeltorn eller sätta upp holkar,
18. bedriva skyddsjakt på mink med ej dödande fälla.

B. Föreskrifter med stöd av 7 kap 6 § miljöbalken om markägares och annan sakägares skyldighet att tåla visst intrång.

2 § För att tillgodose syftet med reservatet förpliktigas markägare och innehavare till särskild rätt till fastighet att tåla följande åtgärder och anordningar vidtas inom området enligt fastställd skötselplan:

1. utmärkning av och upplysning om reservatet
2. röjning, gallring och avverkning eller annan skötselåtgärd samt betesdrift,
3. uppförande och underhåll av anläggningar och anordningar för naturvårdens, friluftslivets och kulturmiljövårdens intressen,
4. undersökningar av växt- och djurlivet samt mark- och vattenförhållanden.

C. Ordningsföreskrifter med stöd av 7 kap 30 § miljöbalken om rätten att färdas och vistas samt ordningen i övrigt inom reservatet.

3 § *Utöver föreskrifter och förbud i andra lagar och författningar är det förbjudet att inom reservatet:*

1. skada mark,
2. förstöra eller skada fast naturföremål eller ytbildning,
3. ta bort eller skada kulturhistoriska lämningar som stenmurar och vägar,
4. otillbörligt störa djurlivet,
5. skada växande eller döda träd och buskar eller vegetation i övrigt, eller bortföra död ved,
6. gräva upp växter,
7. fånga eller insamla ryggradslösa djur på ett sådant sätt så att deras biotoper eller reproduktionsmiljöer skadas eller förstörs,
8. medföra okopplad hund eller annat lösgående husdjur med undantag för hund när den används vid eftersök,
9. framföra motordrivet fordon annat än på anvisad väg fram till reservatsområdets parkering,
10. rida, köra med häst eller cykla annat än på härför upplåtna vägar och stigar,
11. tälta eller ställa upp husvagn eller husbil,
12. göra upp eld annat än där det finns iordningställd eldplats,
13. åstadkomma störande buller.

Vidare är det utan Länsstyrelsens tillstånd förbjudet att:

14. plocka mossor, lavar eller vedlevande svampar, annat än vad som rimligen behövs för artbestämning,
15. bedriva vetenskaplig forskning som omfattar provtagning eller installation av utrustning,
16. anbringa tavla, plakat, affisch, skylt, inskrift eller därmed jämförlig anordning, informations- och reservatsskyltar samt gränsmärken undantagna,
17. nyttja området för tävling, övning, lägerverksamhet eller annan aktivitet som kan inverka störande på naturmiljön eller det rörliga friluftslivet.

Undantag från föreskrifter

Föreskrifterna gäller ej Länsstyrelsens tjänstemän i samband med tillsyns- och förvaltningsuppdrag.

4 § *Ovanstående föreskrifter enligt 7 kap. miljöbalken under A och C ska inte utgöra hinder för:*

- naturvårdsförvaltaren att utföra eller låta utföra de åtgärder som erfordras för reservatets skötsel enligt fastställd skötselplan, samt tillsyn och skötsel av betesdjur,
- för innehavare av särskild rätt till fastighet eller innehavare av annan rätt att utnyttja sina rättigheter,

Länsstyrelsen erinrar om att det enligt 7 kap. 7 § miljöbalken kan meddelas dispens från föreskrifterna om det finns särskilda skäl.

Upplysningar

Länsstyrelsen vill upplysa om att även andra lagar, förordningar och föreskrifter än reservatföreskrifterna gäller för området. Av särskild betydelse för syftena med reservatet är bl.a:

- 7 kap 28 a-b §§ miljöbalken med krav på tillstånd för att bedriva verksamhet eller vidta åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka naturmiljön i ett Natura 2000-område,
- föreskrifterna i lagen (1998:950) om kulturminnen.
- terrängkörningslagen (1975:1313) och terrängkörningsförordningen (1978:594) med vissa förbud mot körning i terräng.

Ärendets beredning

Reservatet var ursprungligen ett av Domänverkets interna reservat. 1971 hemställde Domänverket om att ett naturreservat skulle bildas av området. I samband med detta inventerades områdets flora översiktligt och ett förslag för områdets framtida utveckling togs fram i samarbete mellan Domänverket och Naturvårdsverket. Länsstyrelsen tog beslut om bildande av naturreservat, men någon egentlig skötselplan fastställdes inte, eftersom reservatet då sköttes av Domänverket. Spraglehalls naturreservat förvaltades tidigare av Skogsvårdsstyrelsen, ett ansvar som övertagits av Länsstyrelsen. 1997 anmäldes reservatsområdet till Natura 2000 enligt habitatdirektivet. I samband med att en bevarandeplan för områdets Natura 2000-värden togs fram 2005, arbetades även fram ett förslag till skötselplan. Förslaget har remitterats till kända sakägare, berörda myndigheter och övriga intressenter för yttrande 2005-04-20.

Yttrande utan erinran har inkommit från Sölvesborgs kommun, Sveriges Geologiska Undersökning, Försvarmakten Marinbasen och Vägverket. Blekinge Museum har inkommit med rättelse av uppgifter om stenbrottets drift, vilka tagits med i beskrivningen.

Beslutets giltighet

Detta beslut gäller den dag det vunnit laga kraft. Föreskrifterna enligt 7 kap 30 § MB träder i kraft den dag som framgår av kungörelsen i författningssamlingen och gäller omedelbart även om de överklagas.

Överklagande

Detta beslut kan överklagas hos Regeringen, miljödepartementet, inom tre veckor från den dag kungörelse om beslutet varit införd i ortstidning.

Deltagande

Beslut i detta ärende har fattats av landshövding Gunvor Engström.

I ärendet har även deltagit länsassessor Bengt Johansson, antikvarie Nils-Gustaf Nydolf, naturvårdsintendent Åke Widgren samt Ingegerd Erlandsson, den sistnämnde föredragande.

Gunvor Engström

Ingegerd Erlandsson

Kungöres i länets författningssamling och ortstidning.

Bilagor:

1. Karta med reservatets avgränsning
2. Skötselplan med bilagor
3. Sändlista
4. Hur man överklagar (B:1)

Kopia till:

Se sändlista, bilaga 3